Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 1998–1999

26 049 Indonesië

Nr. 7 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 2 maart 1999

Inleiding

Naar aanleiding van het verzoek daartoe van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken (zie bijlage) informeer ik u over **de actuele situatie in Indonesië, in het bijzonder de recente ontwikkelingen rond de kwestie Oost-Timor.**
Daarnaast ga ik kort in op de toegezegde verbetering van toekomstige evacuaties (mijn brief van 23 december jl).

Actuele situatie indonesië

De huidige situatie in Indonesië staat in het teken van de voorbereidingen van de verkiezingen, die gepland staan voor 7 juni a.s. De relevante wetgeving is aangenomen door het Parlement en de registratie van politieke partijen is inmiddels begonnen.
Het UNDP heeft op 4 februari jl een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Indonesische regering. Deze overeenkomst heeft nadrukkelijk betrekking op technische assistentie voorafgaand aan de verkiezingen. Het UNDP heeft in dit verband een coördinerende rol. Van Indonesische zijde zal geen verzoek voor het sturen van internationale waarnemers worden gedaan, ofschoon zij wel welkom zijn.

De afgelopen periode vonden op verschillende plaatsen in Indonesië geweld-uitbarstingen plaats, o.a. op de Molukken en Aceh. De oorzaak van deze uitbarstingen moet veelal gezocht worden in etnisch-religieuze tegenstellingen (Molukken) dan wel onvrede over het optreden van het leger (Aceh). Wat ook de oorzaak moge zijn, ik maak mij, vooral met het oog op de naderende verkiezingen, ernstig zorgen over deze uitbarstingen van geweld en de gevolgen hiervan voor de stabiliteit van Indonesië in het algemeen. In de Algemene Raad (21 en 22 februari jl.) heb ik mijn Europese collega's, in het kader van het debat inzake verkiezingssteun, nog eens gewezen op de consequenties van een instabiele situatie in Indonesië. Ik heb daarbij bijzondere aandacht gevraagd voor de toene-

KST33990
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 1999

mende etnische en religieuze spanningen in onder andere de Molukken en Aceh. In dit verband deel ik de grote zorg van de Molukse Gemeenschap in Nederland over het voortdurende geweld tussen Christenen en Islamieten op Ambon en andere eilanden van de Molukken, waarbij de afgelopen dagen meer dan twintig doden vielen.
De verkiezingen, en met name de zorgvuldige voorbereiding en afwikkeling daarvan, zijn mijns inziens een conditio-sine-qua-non voor het herstel van de gewenste politieke en economische stabiliteit in Indonesië. De internationale gemeenschap en daarmee de EU hebben in dit verband een verantwoordelijkheid. Ik steun dan ook van harte het voorstel van Commissaris van den Broek (Algemene Raad 21/22 februari) om de EU-bijdrage voor verkiezingssteun Indonesië te verhogen tot een bijdrage van maximaal 7 Meuro. Ten slotte heb ik tijdens genoemde bijeenkomst van de Algemene Raad het voorstel gedaan, gesteund door Frankrijk, om binnen de EU te komen tot een integrale benadering van Indonesië waarin alle aspecten van de relatie worden meegenomen.

Ontwikkelingen Oost-Timor (OT)

In de reeds jaren slepende kwestie Oost-Timor (OT) lijkt een belangrijke doorbraak te zijn gekomen als gevolg van een fundamentele beleidswijziging van de Indonesische autoriteiten. De ministers van Buitenlandse Zaken Alatas (Indonesië) en Gama (Portugal) hebben in het kader van het tripartiete overleg onder auspiciën van de VN (New York 7 en 8 februari jl.) een «understanding» bereikt over de stappen en het tijdpad die moeten leiden tot een definitieve regeling van de kwestie OT.
Deze «understanding» bestaat uit de volgende elementen :
– Vergaande autonome status van OT binnen Indonesië;
– Het opzetten van een consultatiemechanisme ter raadpleging van de OT-bevolking over de autonomie-voorstellen;
– Mocht de OT-bevolking niet instemmen met genoemde status binnen Indonesië dan zal de huidige Indonesische regering het Volkscongres (MPR), in nieuwe samenstelling bijeen, voorstellen de onafhankelijkheid van het eilanddeel op kortst mogelijke termijn te realiseren.

Naar verwachting zal over de inhoud van de autonomie-regeling tijdens een volgende ronde van tripartiet overleg in New York (8 en 9 maart a.s.), op ministerieel niveau, overeenstemming worden bereikt.
Cruciaal in genoemd stappenplan is de raadpleging van de OT-bevolking. Indonesië heeft aangegeven fel gekant te zijn tegen een uitgebreid referendum, uit vrees voor een grootscheeps bloedvergieten. Het is nog niet duidelijk welke vorm het consultatiemechanisme zal krijgen. Wel zal de vormgeving daarvan onder leiding van de SGVN geschieden.

De EU heeft in een verklaring aangegeven bovenomschreven uitkomst van het tripartiete overleg te verwelkomen en spreekt steun uit voor de inspanningen van de SGVN terzake. Daarnaast roept de EU op tot vrijlating van Xanana Gusmao en andere politieke gevangenen. Tenslotte heeft de EU aangegeven bezorgd te zijn over de toegenomen spanningen op Oost-Timor zelf en roept alle betrokken partijen op zich terughoudend op te stellen.

Overigens, de afgelopen periode was er reeds sprake van een duidelijke verbetering in de betrekkingen tussen Indonesië en Portugal. Zo is eind januari jl., op de Nederlandse Ambassade te Jakarta, de Portugese «Interests Section» geopend. Een belangrijke stap nadat in 1975 de diplomatieke betrekkingen tussen beide landen waren verbroken.

Positief is ook dat de Oost-Timorese verzetsleider Xanana Gusmao op 11 februari jl. is overgebracht van de Cipinang-gevangenis naar een

particulier woonhuis, alwaar een verlicht gevangenisregime geldt dat Gusmao in staat stelt reguliere contacten met de buitenwacht te onderhouden. Gusmao wordt gefaciliteerd door een door hem zelf benoemde Oost-Timorese staf. Verwacht wordt dat Gusmao ook een centrale aansturende rol zal krijgen in het te organiseren consultatieproces in Oost-Timor.

Evacuatie

Zoals ik u reeds in mijn brief van 23 december 1998 heb gemeld, heeft er een evaluatie plaatsgevonden van de evacuatie uit Indonesië (mei 1998). Er is geconstateerd dat op een aantal punten verbetering mogelijk is. Op een aantal punten zijn deze verbeteringen dan ook toegepast bij de evacuatie uit Ambon (januari jl). Ik teken hier echter bij aan dat beide evacuaties, gezien de totaal verschillende omstandigheden(klein-vs grootschaligheid; al dan niet onvoorzien karakter) niet met elkaar kunnen worden vergeleken.
Op 2 maart a.s. zal een ambtelijke missie naar Indonesië afreizen om de evacuaties in detail te bespreken zodat in voorkomende gevallen nog beter en adequater gereageerd kan worden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

BIJLAGE

Aan de minister van Buitenlandse Zaken

's-Gravenhage, 11 maart 1999

Namens de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken verzoek ik u om, in aanvulling op uw recente brief over de situatie in Indonesië, de Kamer te informeren over de ontwikkelingen in Irian Jaya en op Ambon. Voorts verzoek ik om een reactie op het rapport van Human Rights Watch over de situatie van de Papoea's.

De griffie van de commissie,
Hommes